

Remissvar

2026-058

2026-03-23

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av Statens energimyndighets hemställan angående en förordning om statligt stöd för en mer effektiv energianvändning i företag

KN2025/02420

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet (KI) har fått möjlighet att lämna synpunkter på Statens energimyndighets hemställan angående en förordning om statligt stöd för en mer effektiv energianvändning i företag.

På en övergripande nivå ifrågasätter KI behovet av ytterligare stöd inom energieffektivisering. Samtidigt ser myndigheten positivt på att stödets utformning har konkretiserats, särskilt mot bakgrund av att medel för stödet redan har aviserats i budgetpropositionerna för 2025 och 2026 (prop. 2024/25:1 och prop. 2025/26:1). Det är även positivt att det föreslagna stödet är teknikneutralt och avgränsas till åtgärder som inte redan är lagstadgade.

KI bedömer dock att förslaget behöver förtydligas i flera avseenden, särskilt avseende additionalitet, styrmedelsanalys och urvalskriterier. KI:s samlade bedömning är därmed att avstyrka förslaget i dess nuvarande form.

SAKNAS KRAV PÅ ADDITIONALITET

Förslaget konstaterar att det finns ”en stor outnyttjad potential att effektivisera energianvändning hos företag” (s. 4) och att ett statligt stöd kan tidigarelägga investeringar. KI finner dock att frågan om additionalitet, det vill säga om en investering skulle ha genomförts även utan stöd, inte analyseras tillräckligt. Stödet riktas till företag med energianvändning över 2,8 GWh årligen – stora aktörer som redan exponeras mot andra styrmedel och som därmed redan bör ha starka incitament att minska sina energikostnader. Denna aspekt diskuteras inte närmare i hemställan.

I den föreslagna utformningen av stödet saknas krav på att sökande ska visa att investeringen inte är lönsam utan stöd. Utan en sådan prövning finns risk att stöd ges till åtgärder som ändå skulle ha genomförts, vilket försvagar styrmedlets träffsäkerhet. KI efterlyser tydligare krav på additionalitet innan stödet träder i kraft.

INGEN ANALYS AV ALTERNATIVA STYRMEDEL

För att ett stöd ska vara samhällsekonomiskt motiverat krävs att ett marknadsmisslyckande identifieras och att stödet är ett proportionerligt och kostnadseffektivt sätt att korrigera det. I detta förslag anges generellt att åtgärder annars inte genomförs i tillräcklig takt utan statligt

stöd. I hemställan specificeras dock inte tydligt vilken del av nyttan som inte internaliseras, om problemet är temporärt och vilka faktorer som ligger bakom det.

KI saknar därmed en analys av huruvida befintliga prisinstrument (elpris, effektaavgifter, EU ETS) redan skapar tillräckliga incitament eller alternativa styrmedel skulle kunna göra det. Utan en sådan analys är motiveringen för ett investeringsstöd och dess träffsäkerhet ofullständig.

TRANSPARENS I URVAL

Erfarenheter från Industriklivet visar att bristande jämförbarhet mellan ansökningar, otydliga prioriteringskriterier och svag ex post-uppföljning kan minska sannolikheten att de mest samhällsekonomiskt effektiva projekten beviljas stöd.¹ KI bedömer att det föreligger en risk för liknande problem även i detta stöd, särskilt vad gäller jämförbarhet och transparens.

Det föreslagna stödet omfattar en bred palett av åtgärder, men dessa skiljer sig väsentligt åt vad gäller riskprofil och tidshorisont. Hur ansökningarna kommer att bedömas (kvalitativt eller kvantitativt, med eller utan gemensamma kvantitativa indikatorer) är därför avgörande för en effektiv allokering av medel och för att upprätthålla principen om kostnadseffektivitet. Det är därmed viktigt att urvalskriterierna är tydligt formulerade innan ansökningsprocessen öppnar.

HANTERING AV ÖVERLAPPNING MED ANDRA STÖDPROGRAM

KI finner att det finns risk för överlappning mellan det nya föreslagna stödet och befintliga stöd, särskilt Industriklivet. Energieffektiviseringsåtgärder i industrin kan vara en del av en processomställning och leda till minskat koldioxidutsläpp, vilket redan omfattas av Industriklivet. Utan tydliga avgränsningsregler finns risk för strategiskt beteende i ansökningar och ökade administrativa kostnader för företag.

KI efterlyser en tydlig vägledning om prioriteringsordning mellan stöden. Styrmedel bör inte vara fler än nödvändigt. En uppsjö av överlappande styrmedel riskerar att försvåra en utvärdering av styrmedlens effektivitet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Polina Karpaty.

Albin Kainelainen
Generaldirektör

¹ Konjunkturinstitutet, 2024. Miljöekonomisk rapport "Den gröna industriomställningen i norra Sverige", dnr 2024-384.